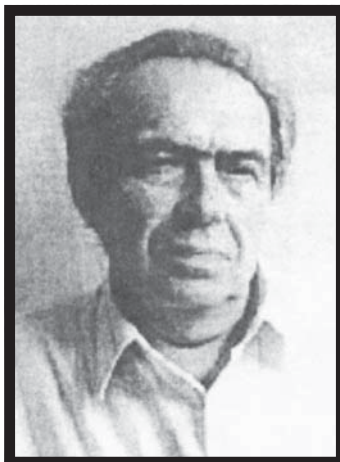

ЛЕОНІД НАУМОВИЧ БОЛЬШАКОВ

В Оренбурзі на 81-му році життя раптово помер відомий шевченкознавець, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка та премії імені Павла Тичини, письменник і журналіст Леонід Наумович Большаков. Уродженець Сновська на Чернігівщині, щойно закінчивши десятирічку, він опинився в евакуації на Оренбуржчині, й надалі вся його особиста й творча доля була пов'язана з місцями Шевченкового заслання. Л.Большакову належить заслуга фронтального обстеження місцевих, а згодом і центральних архівосховищ, бібліотек, музеїв, де він виявив багатющі поклади доти невідомих чи мало використовуваних матеріалів про біографію та оточення Шевченка часів його солдатчини. Публікацію їх у жвавому журналістському викладі Л.Большаков поєднував з поглибленим науковим дослідженням, увівши у вжиток широкий масив документально встановлених фактів. На цій основі він 1968

року захистив у Києві кандидатську дисертацію про джерельну базу біографії Шевченка періоду заслання, а в Челябінську вийшла в світ його книжка “Слідами Оренбурзької зими”. Відтоді шевченкознавчі праці Л.Большакова з'являлися друком і в Росії, і в Україні. Монографії “Літа невольничі” (К., 1971) та “Іхав поет із заслання...” (К., 1977), крім жваво написаних біографічних нарисів, містили також архівно документовані словники оточення Шевченка 1847–1858 років. Л.Большаков написав понад 160 статей для “Шевченківського словника” (К., 1976–1977), широко використовуються його матеріали і при створенні нової “Шевченківської енциклопедії”. Упродовж 60-х – 80-х років він брав участь у кількох наукових шевченківських конференціях, 1970 р. з його ініціативи було проведено ХІХ наукову шевченківську конференцію в Оренбурзі та Орську. Добре відомі не лише фахівцям, а й широкому читачеві видані в Києві науково-популярні книжки Л.Большакова “Іду до джерела” (1979), “Добро найкращеє на світі” (1981), “Шляхами великої долі” (1984), “Пошук заповітного” (1985), “Все он изведаль...” (1988), “Повість про вічне життя” (1990). Підсумком багаторічних шевченкознавчих досліджень Л.Большакова стала його тритомна праця “Быль о Тарасе” (Оренбург; Москва, 1993) та ґрунтовне довідкове видання “Оренбургская Шевченковская энциклопедия. Тюрьма. Солдатчина. Ссылка” (Оренбург, 1997).

Багато енергії та знань доклав Л.Большаков для популяризації Шевченка та увічнення його пам'яті в місцях заслання. Ним створено шевченківські музеї в Оренбурзі та Орську, започатковано щорічне відзначення “Шевченківського березня”, в якому брали участь і письменники та шевченкознавці з України, випущено кілька шевченківських путівників, буклетів, збірників. Зусиллями Л.Большакова при Оренбурзькому університеті створено єдиний у Російській Федерації науково-дослідний центр “Оренбурзький Інститут Тараса Шевченка”, де випущено низку цікавих праць про Шевченка та його оточення, зокрема й прокоментований Л.Большаковим Шевченків “Щоденник”; цей коментар використано і в новому академічному виданні творів Шевченка (Т. 5. – К., 2003).

Крім шевченківської тематики, Л.Большаков цікавився також творчістю багатьох письменників, так чи так пов'язаних з Оренбурзьким краєм: Пушкіна і Льва Толстого, Г.Вінського, декабристів, Ваана Теряна та ін. Його численні книжки друкувалися на Уралі, в Києві, Москві, Єревані, Афінах, Кракові, Кабулі...

Шевченкознавці й письменники України, всі шанувальники Шевченка зі скорботою і вдячністю схилиють голови перед пам'яттю невтомного ентузіаста й талановитого літератора Леоніда Наумовича Большакова, чий вагомий доробок назавжди залишиться в нашій культурі, як і світлий образ цієї працюючої і приязної людини.